

PARAMEDİKAL

SSK TEPECİK EĞİTİM HASTANESİ DERGİSİNİN BİLİMSEL İNCELEME SÜRECİ: 2.inceleme Raporlarının Değerlendirilmesi (*)

SCIENTIFIC EVALUATION PROCESS OF THE JOURNAL OF SSK TEPECİK
TEACHING HOSPITAL: 2.evaluation of Peer Review

Ragıp KAYAR

SUMMARY

One hundred-forteen among peer reviews of 47 manuscripts were evaluated for the reliability of reviews. Only 29(28.2 percent) of them provided new insight and perspective to the manuscript. Sixty-five (63.1 percent) of the reviews had a complete section-by section review.

There was no comment (zero percent) about the rules of journal. Only 16 (15.5 percent) of reviews provided recommendations on language. Thirty-seven reviews (35.9) percent had domestic references, although there is a pre-requisiting of editor. The final decision for publication was positive in 73 (70.9 percent) reviews and style was good in 96 (93.2 percent).

These findings suggest that to obtain a high level quality is not only manuscript itself, but is also a matter of review process.

(Key Words: Manuscript, Medical Journal, Reviewer)

ÖZET

Son iki yılda dergimize başvuran 47 makaleye ait 114 incelemeci rapor değerlendirilmiştir. Bu raporlardan 11'i istatistik uzmanlarına ait olup 5'inde (%45.5) önemli istatistiksel hatalar bildirilmiştir. Gerikalan 103 raporda makaleye yeni görüş ve katkı sağlama %28.2, konuyu yeterli derinlikte incelememiş olma %63.1 oranlarında saptanmıştır.

Hiçbir raporda dergi kurallarına uygunluk aranmadığı (%0), sadece %15.5 oranda Türkçe dil kusurlarına yönelik eleştiri ve katkılar bulunduğu, editörün ön uyarısına karşın yalnızca %31.1 oranda yerli kaynaklar hakkında bilgi verildiği izlenmiştir.

Raporların %70.9'u yazının yayınlanması için olumlu görüş taşımaktadır. Raporların üslubu %93.2 oranda objektif bulunmuştur. Bu sonuçlar dergilerin kalitesinde başvurulan makalelerin kalitesi kadar inceleme işleminin de önemli olduğunu vurgulamaktadır.

(Anahtar Sözcükler: Değerlendirme, Hakem, Tıp Dergileri)

(*) İlk bölüm: inceleme Sürecinde Zamanın Rolü 1997 ; 7(-3) : 53-6'da yayınlanmıştır.

Dergimize son 2 yılda başvuran makalelerin bilimsel değerlendirilmesi için çift incelemeci (hakem) uygulamasına ait sonuçları geriye yönelik değerlendirmek istedik. Benzeri bir çalışmanın daha önce yayınlanmadığını sanıyoruz. Bu çalışmanın gelecekteki benzer çalışmaların yapılmasını cesaretlendireceği inancındayız.

GEREÇ VE YÖNTEM

Dergimize son 2 yılda (15.10.96-15.10.98) başvuran (Prot.No.501-556 no.lar arasındaki tüm makaleler) 56 makale dosyası incelenmiştir. Raporları kaybolan 1 ve sonuçlanmamış 1 makale ile eksikleri dolayısı başvuruları kabul edilmemiş 7 makale değerlendirmeden çıkarılmış 47 makaleye ait 114 incelemeci raporu değerlendirmeye alınmıştır.

Her incelemeciye önceden telefonla aranarak konusu belirtilen makaleyi incelemek için seçildiği bildirilmiş ve makale, olumlu yanıt alınanlara gönderilmiştir.

İncelemeciye gönderilen yazıda makaleyi değerlendirmesi ve varsa konuya ilişkin yerli makaleleri bildirmesi ve yanıtların 2 hafta içinde göndermeleri istenmiştir.

Her rapor, incelemecinin makaleye katkı düzeyi, makaleyi yeterince detaylı olarak inceleyip incelemeyeceği, uslubu, yazının dergi kurallarına uygunluğunun, Türkçe dil kusurlarının dikkate alınıp alınmadığı açısından incelenmiştir.

İncelemecinin katkı düzeyi ölçümünde şu özellikler aranmıştır: Önerilerin doğru, ve mantıklı olması, literatürle desteklenmesi ve yeni görüş ve açılımlar getirmesi. İncelemecinin detaylı olup olmadığı ise genelde standart makale ölçütlerine uygun olmayan noktaların incelenme ve kaydedilme derecesini yansıtmaktadır. Bir başka deyişle hakemin her bölümü ayrı ayrı inceleyip incelemeyeceği dikkate alınmaktadır.

SONUÇ VE BULGULAR

Son 2 yılda dergimize başvuran makale sayısı 56'dır. 7 makalede başvuru anında bu

lunan eksikler sonradan tamamlanmadığı, 1 makaledeki incelemenin henüz sonuçlanmadığı ve 1 makaleye ait raporların kaybolması nedeni ile toplam 9 makale değerlendirme dışı bırakılmıştır. İncelenen 47 makalenin 24'ü hastanemizde (51.0), 11'i Ege Tıp Fakültesi'nde (%23.4), 3'ü 9 Eylül Tıp Fakültesi'nde (%6.4) ve 9'u diğer kurumlarda (19.2) hazırlanmıştır (Tablo 1). Çalışmalardan 23'ü (%49.0) hastanemiz dışından, bunlardan 6'sı ise (12.8) şehir dışındaki kurumlardan gönderilmiştir.

TABLO 1: Makalelerin Hazırlandığı Kurumlar

Kurum	Sayı	%
SSK Tepecik Eğitim Hastn.	24	51.0
Ege Tıp Fakültesi	11	23.4
9 Eylül Tıp Fakültesi	3	6.4
GATA Haydarpaşa Numune	2	4.3
Adnan Menderes Tıp Fak.	2	4.3
Diğer	5	10.3

Gelen makalelerin 31'i (66) klinik araştırma, 8'i olgu sunumu (%17.0), 6'sı (12.8) inceleme yazısı ve 2'si (%2) deneysel araştırmadır (Tablo 2). Elde edilen 114 incelemeci raporudur. Bu 11 rapordan 5'inde (%45.4) sonuçların yorumunu önemli düzeyde değiştirecek istatistikî yanılğular saptandı. İncelemecilerin 37'si (32.5) 9 Eylül Tıp, 32'si hastanemiz (%28), 24'ü Ege Tıp (21) çalışmalarıydılar (Tablo 3).

TABLO 2: Makale Türleri

	Sayı	%
Klinik Araştırma	31	66.0
Olgu Sunumu	8	17.0
İnceleme Yazısı	6	12.8
Deneysel Araştırma	2	4.2

Makale başına elde edilen incelemeci raporu sayısı birer makalede 1,4 ve 5 idi. Kalan 44 makalede ise incelemeci rapor sayısı 2 veya 3'tü (Tablo 4). Makale başına düşen rapor sayısı 2.46 idi. 103 incelemeci raporununun değerlendirilmesinde yalnızca

29 raporun belirgin bilimsel katkılarda bulunduğu (28.2), 65 raporunsa yeterli detayı içerdiği (63.1) saptandı. 96 raporda üslup olumlu idi (93.2). Dergi kurallarına yönelik katkılar hiçbir raporda (%0) saptanmadı. Türkçe dil kusurları 16 raporda (%15.5) vurgulandı. İnceleme önerisinde istenmiş olmasına karşın yalnızca 32 raporda konuya ilişkin yerli kaynak olup olmadığı (%31.1) konusunda bilgi verildi. Ayrıca 5 raporda incelemeci konuya ilişkin kendine ait basılı çalışmaları bildirdi. Raporların 73'ünde sonuç (%70.9) olumlu idi (Tablo 5).

TABLO 3: İncelemecilerin Kurumları

	Sayı	%
9 Eylül Tıp Fakültesi	37	32.5
SSK Tepecik Eğitim Hastn.	32	28.1
Ege Tıp Fakültesi	24	21.0
İzmir Devlet Hastn.	6	5.3
Behçet Uz Çocuk Hastn.	6	5.3
Bozyaka SSK	3	5.3
Diğer	6	5.3
	114	100

TABLO 4: Makale Başına İncelemeci Sayısı Dağılımı

İncelemeci Sayısı	Makale Sayısı	%
1	1	2.1
2	25	53.2
3	19	40.5
4	1	2.1
5	1	2.1

TABLO 5: 103 incelemeci Raporunun Analizi

	S	%
Bilimsel içeriğe anlamlı katkı	29	28.2
Yeterince detaylı inceleme	65	63.1
Olumlu biçem (üslup)	96	93.1
Dergi kuralına uygunluk	0	0
Türkçe dil düzeltmeleri	16+	15.5
Yerli kaynak	37	35.9
Olumlu kanaat	73	70.9

TARTIŞMA

Dergimizde yayınlanması için başvuran çalışmaların yarısı hastanemiz dışındaki kurumlarda hazırlanmaktadır (Tablo 6). Bu tablodan dergimize hastanemiz ve İzmir dışından başvuruların azaldığını izlemekteyiz. Bunda dergimizin hakemli dergi haline gelişinin büyük rolü olmuştur. 91-92 yıllarında dergimizde çift hakem sistemi uygulanmıyordu (1). Birkaç dergiye kıyasla dergimizde fakülte dışı kurumlardan başvuru oranı çok yüksektir (Tablo 7). Türk Tıp Dergisinde Tıp fakülte kökenli olmayan makalelerin oranı %13'ken, bu Tanısal Görüntüleme ve Radyoloji Dergisinde %22, bizde ise %62'dir.

TABLO 6: Dergimizde Kurum Dışı ve İzmir Dışı Yayın oranı (1)

Yıl	Makalenin oranı (%)	
	Kurum Dışı	İzmir Dışı
1991	46.7	13.3
1992	65.5	34.5
1996-98	49.0	12.8

TABLO 7: Tıp Fak. Dışından Gelen Yazı oranı

	Toplam Tıp Fak.Dışı %		
	Makale Sayısı		
Türk Tıp Derg.	142	18	12.7
Tanısal Gör. Radyoloji Derg	122	27	22.1
SSK Tepecik Eğitim Hastn Derg	47	29	61.7

Dergimize gelen 47 makalenin 33'ü orijinaldir (%70.2). Bu oran diğer dergilerde %36-78 arasında değişmektedir (Tablo 8). Dergimize orijinal başvuru oranının yüksekliği, duyulan bilimsel güveni yansıtmaktadır (3).

TABLO 8: Türk Tıp Dergilerinde Orijinal Araştırma Yazılarının Oranı

	Toplam	
	Makale Sayısı	Orijinal Yayın Oranı
Cerrahpaşa Tıp Fak Derg (5)	460	54.5
Türk Tıp Dergisi (8)	124	54.2
Nörolojik Bilimler Derg (10)	469	36.0
Türk Kardiyoloji Arşivi (11)	69	74.0
Kadın Doğum Derg (Medial) (2)	329	78.0
SSK Tepecik Hastn Derg	47	70.2

11 istatistikçi raporunun 5'inde (%45.4) ciddi eksiklikler bulması bir taraftan derгимizde yayınlanan makalelerin kalitesini gösterirken öte yandan araştırıcılarımızın istatistik bakımından henüz yeterli desteği bulamadıklarını (veya sağlıyamadıklarını) düşündürmektedir.

114 incelememizin 82'si (%72) hastanemiz dışından seçilmiştir. Bu oran değerlendirmelerinizi yakın akademik kuruluşlarımızın büyük ve anlamlı yardımları sayesinde sürdürdüğümüzü ve değerlendirmelerin yansızlık düzeyini gösterir. 32 incelememizin (%28) hastanemizde bulunuşu, incelemelerdeki objektiflik prensibimizi göstermesi bakımından da önemlidir.

Makale başına elde edilen 2.46 gibi yüksek sayılabilecek bir rapor sayısı ortalaması bilimsel değerlendirme kalitesine verdiğimiz önemi göstermektedir. 103 incelemeci raporunun bilimsel değerlendirilmesinde ise içaçıcı olmayan bazı sonuçlarla karşılaştık.

Yalnızca 29 raporun (%28.2) çalışmaya yeterli bilimsel katkı sağladığı ve yeterli inceleme yapılan rapor sayısının 65 (63.1) olduğu gözlendi. Bir başka deyimle, incelemecilerin %72'si bilimsel katkıda bulunamamışlar ve %37'si de makaleyi yerince incelememiştir. İnceleme sürecinde görev alanların bilgi ve ilgi düzeyinden derginin bilimsel kalitesinin etkilenmesini önlemekse hayli zordur.

Çekilen veya reddedilen makale oranı çeşitli yerli dergilerde %8-50 arasında değişirken dergimizde bu oran %29 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 9).

İncelemecilerin tümü makalenin dergi kurallarına uygunluğu konusunda editörü uyarma gereği duymamışlardır. Çok az incelemeci (16 rapor) dildeki düzeltmelerin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu da incelemecilerin ana dillerine duydukları özenin derecesini yansıtmaktadır.

TABLO 9: Bazı Türk Tıp Dergilerinde Makale Red Oranı

	Toplam Makale Sayısı	Çekilen veya Red olan Makale Oranı
Cerrahpaşa Tıp Fak.Derg (5)	123	8.0
Turkish J Pediatrics (6)	588	19.0
Ulusal Cerrahi Derg. (7)	91	49.7
Türk Tıp Derg. (8)	124	23.0
Tanısal Görüntüleme		
Radyasyon Derg. (9)	75	30.7
Nörolojik Bilimler Derg (10)	199	12.0
Türk Kardiyoloji Derneęi Arşivi (11)	105	34.0
SSK Tepecik Eęit. Hastn Derg.	47	29.1

Editörün ön uyarısına rağmen (varsa konuya ilişkin yerli kaynak gösterilmesi istemi) yalnızca 32 raporda (31.1) yanıtlanmıştır. Kadın Doğum Dergisi'nde yayınlanan 329 makaleden 34'ünün (%10.3) yerli kaynak kullandığı belirtilmiştir (2). Bu rakamlar gerek iletişim biçimimizi gerekse incelemecilerimizin yerli kaynaklara bakışını yansıtmaktadır.

Raporlarda genellikle olumlu bir biçim kullanılması (%93.2) ve kanaatin yüksek oranda (%70,9) olumlu sonuçlanması ve bu kanaatin editör kararına yüksek oranda uygunluğu ile yazışmalardaki ölçülülüğün korunması bakımından anlamlı bulunmuştur.

Her ne kadar yabancı literatürde incelemeci raporlarının önemi üzerinde durulmuş (3) ve hatta raporların puanlandığı kriterler tanımlanmış olmakla birlikte (4), konu bizler için çok yenidir. Yerli kaynaklarda saptayabildiğimiz ilk otokritik raporu 1979'da Onat tarafından Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi için hazırlanmıştır (5). Bu güne kadar 9 editör kendi dergisi hakkında inceleme yayınlanmıştır (1,2,5-11). Ancak burada sunduğumuz çalışma, saptayabildiğimiz kadariyle ülkemizde incelemeci raporlarını değerlendiren ilk yayındır.

Dileğimiz gelecekte diğer editörlerin de burada sunulana benzer araştırmalar yaparak deneyimlerini bizlerle paylaşmalarıdır.

KAYNAKLAR

1. Akçiçek E, Kayar R, Çatal H. İzmir'de Yayınlanan Tıp Dergileri 3: Dergilerin bilimsel standart ve kaliteleri. *SSK Tepecik Hastn Derg.* 1992 ; 2(3) : 333-40.
2. Uran B, Erler A, Karaman AŞ. Kadın Doğum Dergisi (Medial)nin ilk 6 Yılında Yayınlanan 329 Makalenin incelenmesi. *Kadın Doğum Derg (Medial)* 1992 ; 8(2) : 71-7.
3. Kassirer JP, Campion EW. Peer review: Crude and understudied, but indispensable. *JAMA* 1994 ; 272(2) : 96-7.
4. Feuer ID, Becker GJ, Picus D, Ramirez E, Darcy MD, Hicks ME. Evaluating peer reviews. Pilot testing of a grading instrument. *JAMA.* 1994 ; 272(2) : 98-100.
5. Onat A. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi 10 Yaşında. *Cerrahpaşa Tıp Fak Derg.* 1979 ; 10 : 181.
6. Tınaztepe K. Türkiye'de Pediatri Alanında Yayın Potansiyeli. **TÜBİTAK: Tıpta Bilimsel Yazım, Editörlük ve Denetleme Sempozyumu.** Ankara. 1996 ; 19-31.
7. Topuzlu C. Türkiye'de Cerrahi Bilimler Alanındaki Yayınların Değerlendirilmesi. **TÜBİTAK Tıpta Bilimsel Yazım, Editörlük ve Denetleme Sempozyumu.** Ankara. 1996 ; 35-8.
8. *Türkiye Tıp Dergisi.* 1997 Yılı Makale Değerlendirmesi Sonuçları. 1998 ; 5(1) : 34.
9. Akyar S. *Radyoloji Gündemi* (Editörden) Tamsal ve Girişimsel Radyoloji. 1996 ; 2(4) : 6-A7.
10. Oktar N, Tunçbay E, Kumral K. Nörolojik Bilimler Dergisi ile 10 Yılıın Ardından. *Nörolojik Bilimler Derg.* 1994 ; 11 : 1-2.
11. Onat A. TKD arşivinin 1993 Yılıının Geri Bakış. *Türk Kardiyoloji Dern. Arş.* 1994 ; 22 : 8-9.